

CHUYỂN THỂ LÔNG LÈO TRONG PHIM ĐIỆN ẢNH TIÊN HẮC ÁM

ĐẶNG THU ANH*

Tóm tắt: *Quá trình chuyển thể truyện cổ tích “Người đẹp ngủ trong rừng” thành phim điện ảnh “Tiên hắc ám” (2014) sử dụng phương pháp chuyển thể lỏng lẻo. Khác với các phiên bản thường thấy trong các tác phẩm chuyển thể từ truyện cổ tích trước đó của Disney, “Tiên hắc ám” không chỉ tái dựng mà còn làm mới hoàn toàn câu chuyện gốc từ góc nhìn nhân vật phản diện, thay đổi sâu sắc cấu trúc cốt truyện, tính cách nhân vật, không gian và thời gian. Thông qua phân tích cụ thể, bài viết làm rõ cách các nhà làm phim tạo ra một tác phẩm độc lập, phản ánh các giá trị hiện đại mà vẫn giữ được những điểm đặc trưng của truyện cổ tích.*

Từ khóa: chuyển thể lỏng lẻo, *Tiên hắc ám* (2014), truyện cổ tích, cốt truyện, nhân vật, không gian và thời gian

Abstract: *The process of adapting the fairy tale “Sleeping Beauty” into the 2014 film “Maleficent” employs the method of loose adaptation. Unlike previous Disney adaptations of fairy tales, “Maleficent” not only reconstructs but also completely reimagines the original story from the perspective of the antagonist, profoundly altering its narrative structure, character development, spatial setting, and temporality. Through detailed analysis, this paper clarifies how the filmmakers created an independent cinematic work that reflects modern values while retaining the essential characteristics of the fairy tale genre.*

Keywords: loose adaptation, fairy tale, *Sleeping Beauty*, *Maleficent* (2014), film adaptation, narrative transformation, cinematic space and time

Chuyển thể từ truyện cổ tích sang phim điện ảnh là một phương thức sáng tạo phổ biến để đưa các câu chuyện kinh điển đến với khán giả đương đại. Trong đó, chuyển thể lỏng lẻo tác phẩm điện ảnh, nghĩa là giữ lại các yếu tố cơ bản, nhưng thay đổi cốt truyện, nhân vật, hoặc không gian, thời gian, là xu hướng đang được sử dụng nhiều, phản ánh được những giá trị mới của tác phẩm văn học. Bộ phim *Tiên hắc ám* (*Maleficent*, 2014) là ví dụ cho xu hướng này.

Không trùng thành với nguyên tác *Người đẹp ngủ trong rừng* (*Sleeping Beauty*) của Charles Perrault hay anh em Grimm, phim kể lại câu

chuyện từ góc nhìn của nhân vật phản diện của câu chuyện cổ tích và định lại ranh giới thiện – ác trong nguyên tác. Bài viết sẽ phân tích sâu các thay đổi trong cốt truyện, nhân vật, không gian và thời gian như một minh chứng điển hình cho phương pháp chuyển thể lỏng lẻo.

Giới thiệu tác phẩm và phương pháp chuyển thể

Người đẹp ngủ trong rừng là một trong những truyện cổ tích kinh điển, lâu đời và có sức sống bền vững trong kho tàng văn học dân gian phương Tây. Phiên bản đầu tiên của câu chuyện là *Mặt trời, mặt trăng, và Talia* (*Sole, Luna,*

e Talia) của nhà thơ người Italy Giambattista Basile (khoảng 1634). Tiếp đến là bản của Charles Perrault (1697), và sau đó câu chuyện được phổ biến rộng rãi qua phiên bản của anh em nhà Grimm vào thế kỷ XIX (khoảng 1812). Nhân vật trung tâm trong các phiên bản đều là một nàng công chúa xinh đẹp bị lời nguyền, rơi vào giấc ngủ dài và được đánh thức bởi nụ hôn từ một hoàng tử.

Với cốt truyện rõ ràng, tuyến tính, và nhân vật được xây dựng theo *motif* thiện – ác điển hình, truyện cổ tích này đã trở thành nguồn cảm hứng bất tận cho nhiều hình thức nghệ thuật khác nhau, như hội họa, *ballet* (của Tchaikovsky), sân khấu, truyện tranh, cho đến điện ảnh. Trong điện ảnh, Disney đã cho ra mắt bộ phim hoạt hình *Người đẹp ngủ trong rừng* (1959), một tác phẩm giữ gần như nguyên vẹn tinh thần cổ tích truyền thống, với nhân vật công chúa Aurora thụ động, ba bà tiên đỡ đầu, hoàng tử anh hùng, và phù thủy Maleficent là hiện thân của cái ác.

Tuy nhiên, đến năm 2014, với bộ phim *Tiên hắc ám* do Robert Stromberg đạo diễn, Linda Woolverton biên kịch, và Angelina Jolie thủ vai chính, Disney đã có một bước chuyển mình táo bạo trong cách tiếp cận chất liệu cổ tích quen thuộc. Thay vì trung thành với câu chuyện gốc, *Tiên hắc ám* chọn cách “viết lại” câu chuyện từ góc nhìn của nhân vật phản diện, đồng thời đảo chiều toàn bộ trục đạo đức – nhân quả vốn đã ăn sâu vào tiềm thức người xem.

Chuyển thể lỏng lẻo thường được sử dụng trong các tác phẩm muốn tái định nghĩa hoặc phản biện nguyên tác. Đây là phương pháp thể hiện rõ nhất tính sáng tạo và tư duy cá nhân của tác giả chuyển thể, đặc biệt phù hợp trong bối cảnh hậu hiện đại, khi các ranh giới giữa nguyên mẫu và cải biên được làm mờ. Trong trường hợp của *Tiên hắc ám*, phương pháp chuyển thể lỏng lẻo cho phép các nhà làm phim viết lại toàn bộ câu chuyện cổ tích từ góc nhìn của nhân vật phản diện, phá bỏ ranh giới thiện – ác truyền thống, từ đó tạo ra một

tác phẩm mới không chỉ về nội dung mà còn về tư tưởng nghệ thuật và cảm xúc thẩm mỹ.

Chuyển thể từ văn học sang điện ảnh không còn là hành vi “sao chép” thuần túy mà là quá trình ngôn ngữ điện ảnh hóa ngôn ngữ văn học. Theo lý thuyết liên văn bản, phim chuyển thể là “thượng bản đã chuyển thể, cải biên hạ bản ... sang một loại hình nghệ thuật mới: nghệ thuật điện ảnh”⁽¹⁾, đặc biệt rõ nét trong những trường hợp chuyển thể lỏng lẻo như *Tiên hắc ám*. Bộ phim không đơn thuần minh họa truyện cổ tích nguyên gốc, mà chủ đích tái diễn giải câu chuyện dưới góc nhìn mới, với nhân vật trung tâm là Maleficent – kẻ ác trong nguyên tác – nay được tái kiến tạo thành một nhân vật phức tạp, giàu cảm xúc và mang động cơ chính đáng. Trong phim, nhân vật tiên Maleficent không còn là mù phù thủy độc ác vô cớ, mà là một tiên nữ bị phản bội, mang trong mình nỗi đau, sự phẫn uất, và cuối cùng đã tìm được tình yêu thương và sự chuộc lỗi.

Theo quan điểm của Linda Hutcheon, chuyển thể là một hành vi “lắp lại có biến đổi”⁽²⁾, tức vừa giữ liên hệ với nguyên tác, vừa tạo ra một thực thể nghệ thuật mới có giá trị độc lập. *Tiên hắc ám* minh chứng rõ rệt cho điều này, khi vẫn giữ lại một số yếu tố cốt lõi của nguyên mẫu – như lời nguyền, giấc ngủ trăm năm, nụ hôn giải cứu – nhưng đồng thời hoán đổi trung tâm trần thuật, thiết lập lại hệ thống nhân vật và động cơ, từ đó làm thay đổi thông điệp truyện gốc.

Trong khi truyện cổ tích nguyên bản mang tính đạo lý đơn tuyến, nhấn mạnh ranh giới thiện–ác, thì phim *Tiên hắc ám* lại phá vỡ ranh giới ấy thông qua kết cấu phức tạp của nhân vật phản anh hùng (*anti-hero*)⁽³⁾. Maleficent – từ một nàng tiên trong sáng trở thành kẻ gieo lời nguyền vì bị phản bội – không còn là biểu tượng của cái ác tuyệt đối, mà là một cá thể

(1). Nguyễn Văn Thuận (2022), tr.306

(2). Linda Hutcheon (2006), tr.1

(3). (*Anti-hero*): Phản anh hùng là nhân vật chính trong tác phẩm (văn học, sân khấu, điện ảnh...), nhưng còn thiếu những phẩm chất đặc trưng của một anh hùng thông thường.

tôn trọng, hành động trong hoàn cảnh bị chèn ép. Hành trình chuộc lỗi và bảo vệ công chúa Aurora giúp Maleficent trở thành biểu tượng mới của tình thương và sự tha thứ – điều chưa từng được đề cập trong truyện cổ tích gốc.

Sự biến đổi này cũng cho thấy một đặc điểm của ngôn ngữ điện ảnh: ưu tiên hình ảnh, cảm xúc, và sự phức tạp nội tâm hơn là miêu tả, bình luận như trong văn học⁽⁴⁾. Điện ảnh dồn tụ sự kiện, tình huống, đặc tả, tạo cảm giác như thật và có khả năng mở rộng điểm nhìn đa chiều – điều mà *Tiên hắc ám* đã khai thác triệt để trong việc dựng lại không gian vùng đầm lầy – rừng Moors bằng kỹ xảo hiện đại và trong những phân đoạn diễn xuất của Angelina Jolie.

Như Lê Thị Dương nhận định, quan hệ giữa văn học và điện ảnh ngày càng đa dạng, có thể là sự gặp gỡ ở cùng một chủ đề, hoặc là sự hồi đáp và tiếng vọng của nhau⁽⁵⁾. Trong *Tiên hắc ám*, bộ phim không chỉ là sự hồi đáp hiện đại với truyện cổ tích xưa, mà còn là nỗ lực đặt lại vấn đề quyền kể chuyện và góc nhìn nữ giới – một xu hướng phổ biến trong các chuyển thể lỏng lẻo đương đại.

Bộ phim không chỉ thay đổi cốt truyện, mà còn có nhiều sự thay đổi trong hệ thống nhân vật, không gian và thời gian, thể hiện rõ phương pháp chuyển thể lỏng lẻo. Không gian điện ảnh trong *Tiên hắc ám* không còn là nền tảng minh họa, mà trở thành yếu tố phản ánh nội tâm, còn thời gian không diễn tiến theo trục đơn tuyến, mà được tổ chức thành các lớp hồi tưởng đan xen, tạo chiều sâu cho câu chuyện và nhân vật.

Chính những thay đổi này đã khiến *Tiên hắc ám* trở thành một trong những tác phẩm điện ảnh tiêu biểu cho xu hướng chuyển thể hiện đại, không chỉ là sự mô phỏng nội dung, mà còn là sự tái sinh câu chuyện cổ tích theo hướng phù hợp với bối cảnh văn hóa, tâm lý xã hội, và hệ giá trị của thế kỷ XXI.

Sự biến đổi về cốt truyện, nhân vật, không gian và thời gian

Trong nguyên bản của Perrault và Grimm, cốt truyện được xây dựng theo mô hình cổ điển, nhân vật nữ là đối tượng thụ động – bị mắc phải lời nguyền, được cứu bởi hoàng tử. Mọi hành động chủ động đều thuộc về các nhân vật nam giới hoặc lực lượng bên ngoài. Ngược lại, *Tiên hắc ám* kể lại toàn bộ câu chuyện từ góc nhìn của kẻ bị cho là phản diện, tức Maleficent.

Cốt truyện không còn là câu chuyện tình yêu cổ tích, mà là hành trình bị phản bội – trả thù – chuộc lỗi của Maleficent. Việc hoàng tử Phillip không thể đánh thức Aurora bằng “nụ hôn chân thành” đã đảo ngược yếu tố then chốt trong nguyên bản, đồng thời mở đường cho một loại tình yêu mới, *tình mẫu tử không huyết thống*. Khác với cấu trúc tuyến tính quen thuộc của truyện cổ tích, từ lời nguyền, giấc ngủ, đến nụ hôn thức tỉnh, *Tiên hắc ám* đảo chiều cốt truyện bằng cách mở rộng phần tiền truyện. Phim mở đầu bằng tuổi thơ của Maleficent, một nữ thần bảo vệ thiên nhiên tại vùng đất Moors, thay vì tập trung vào giới thiệu công chúa Aurora. Hành động nguyền rủa Aurora của Maleficent không còn là biểu tượng của cái ác tuyệt đối, mà là phản ứng đầy cảm xúc sau khi bị phản bội bởi Stefan, người bạn thời thơ ấu, cũng là cha của Aurora. Phim cũng thay đổi yếu tố “nụ hôn của tình yêu đích thực”, không phải của hoàng tử, mà của chính Maleficent, người chăm sóc và yêu thương Aurora như một người mẹ. Cách kể chuyện này thể hiện rõ phương pháp chuyển thể lỏng lẻo: phim không “minh họa” lại

Tạo hình nhân vật tiên Maleficent

(4). Nguyễn Văn Thuận (2022), tr.306

(5). Lê Thị Dương (2016), tr.79

truyện gốc, mà viết lại nó từ điểm nhìn khác, sâu sắc và nhiều chiều hơn.

Biến đổi nội dung này không chỉ phá vỡ tuyến truyện cổ tích truyền thống, mà còn đưa ra thông điệp đạo đức hiện đại, tình yêu đích thực không nhất thiết là tình yêu nam nữ, và cái thiện, cái ác không còn ranh giới rõ ràng. Phương pháp chuyển thể lỏng lẻo cho phép các nhà làm phim không bị ràng buộc bởi tính trung thành tuyệt đối với nguyên tác, mà tự do sáng tạo và tái cấu trúc hệ thống nhân

Tạo hình công chúa Aurora

vật để phục vụ cho thông điệp mới. Trong *Tiên hắc ám*, sự biến đổi các nhân vật so với truyện cổ tích *Người đẹp ngủ trong rừng* là điểm then chốt thể hiện cách tiếp cận này.

Trong các dị bản cổ tích (Perrault, Grimm) và bản hoạt hình năm 1959 của Disney, Maleficent là hình tượng phù thủy độc ác tiêu biểu, người nguyên rủa công chúa chỉ vì không được mời đến lễ rửa tội, và tồn tại như một thế lực tà ác, phi nhân hóa, không có chiều sâu nội tâm. Ngược lại, trong *Tiên hắc ám*, nhân vật này trở thành trung tâm của câu chuyện, có quá khứ bị tổn thương, và động cơ hành động rõ ràng. Việc bị phản bội bởi người bạn thân thiết đã dẫn đến hành động nguyên rủa, một phản ứng mang tính cá nhân, giàu cảm xúc, chứ không còn là biểu hiện của “cái ác thuần túy”. Sự chuyển hóa từ tiên nữ thiện lương sang một phù thủy phản nộ, và cuối cùng là người chuộc lỗi, đã làm nên một hình tượng phức hợp, thể hiện chiều sâu tâm lý và khả năng phát triển của nhân vật theo cấu trúc điện ảnh hiện đại.

Trong truyện cổ tích, Aurora (hay Briar Rose) là nhân vật trung tâm về mặt cốt truyện,

Tạo hình ba bà tiên Knotgrass, Thistlewit, và Flittle

nhưng lại hoàn toàn bị động, cô bị nguyên rủa, rơi vào giấc ngủ dài, và được cứu bởi hoàng tử, mà không có vai trò gì trong việc thay đổi số phận. Trong phim *Tiên hắc ám*, yếu tố “lời nguyên” tuy vẫn được giữ lại, nhưng vai trò của Aurora được tái cấu trúc. Cô được khắc họa như một nhân vật ngây thơ, trong sáng nhưng đầy bản lĩnh, có khả năng tự đưa ra quyết định, đặc biệt trong việc lựa chọn chấp nhận hay từ chối sự thật về thân thế và quá khứ. Mối quan hệ giữa cô và Maleficent được phát triển theo hướng gắn bó tình cảm sâu sắc, vượt qua mô hình đối đầu truyền thống giữa công chúa và phù thủy.

Trong phiên bản cổ tích, nhà vua là một nhân vật nền, đại diện cho quyền lực và bảo trợ, không có nhiều cá tính. Tuy nhiên, trong *Tiên hắc ám*, các nhà làm phim đã tái định hình Stefan như một nhân vật phản diện, mang tính bi kịch, vì khát

Nhân vật Diaval – con quạ thân cận của Maleficent

vọng quyền lực mà phản bội Maleficent, cướp đi đôi cánh của cô để giành ngôi vua. Hành trình từ người bạn thuở nhỏ đến kẻ thống trị độc đoán, loạn trí và tự diệt, thể hiện sự tha hóa của quyền lực, một chủ đề được nhấn mạnh trong phim.

Các nhân vật phụ cũng đã được các nhà làm phim thể hiện sự khác biệt so với truyện cổ tích. Các bà tiên Knotgrass, Thistlewit, và Flittle, vốn là những nữ thần hộ mệnh thông thái trong truyện cổ tích, trở nên vụng về, hài hước, và thiếu năng lực trong phim. Họ chủ yếu đảm nhận vai trò châm biếm và giải thích việc Aurora gắn bó với Maleficent hơn là với các bà tiên truyền thống. Trong phim *Tiên hắc ám*, các bà tiên không còn là những nhân vật chính diện tốt bụng đơn thuần như trong truyện cổ tích *Người đẹp ngủ trong rừng* nữa. Họ được miêu tả là những bà tiên có lòng tốt, nhưng vụng về, lóng ngóng, và có phần ngây thơ. Họ được giao nhiệm vụ bảo vệ Aurora và nuôi dưỡng cô bé trong rừng, nhưng lại vô tình gây ra nhiều rắc rối, đặc biệt là khi bị Maleficent quấy phá. Họ cũng không có vai trò quan trọng trong việc ngăn chặn Maleficent, mà vai trò đó thuộc về Aurora và Phillip.

Ngoài ra, con qua thân cận của Maleficent cũng được nhân hóa thành một nhân vật hoàn toàn mới là Diaval, trở thành người hỗ trợ đắc lực và đối thoại thường trực, giúp làm nổi bật chiều sâu tâm lý của Maleficent.

Không gian của phim *Tiên hắc ám* cũng có nhiều thay đổi, khác biệt so với truyện cổ tích. Trong truyện cổ tích *Người đẹp ngủ trong rừng*, không gian thường chỉ được mô tả đơn giản và mang tính biểu tượng, như lâu đài, khu rừng, hay tháp cao. Không gian chủ yếu phục vụ cho tuyến truyện tuyến tính và hành trình của các nhân vật, ít được khai thác về chiều sâu tâm lý hay cảm xúc. Trong khi đó, không gian của *Tiên hắc ám* đã được nâng lên thành yếu tố biểu đạt tâm trạng nhân vật, trở thành một phần quan trọng trong việc phát triển nội dung và chiều sâu tâm lý.

Phim sử dụng bối cảnh thực được xây dựng tỉ mỉ tại các trường quay như Pinewood Studios (Anh) kết hợp với hậu kỳ CGI. Ví dụ, Moors, vùng đất tiên huyền bí, vốn chỉ là phong cảnh trong khi quay, nhưng sau đó được đầu tư dựng

hình kỹ thuật số với ánh sáng, mây, cây cỏ và hiệu ứng ma thuật, tạo nên một thế giới riêng, huyền bí và sống động, phản ánh mối liên kết giữa Maleficent và thiên nhiên. Các kỹ xảo hình ảnh (VFX) được sử dụng để tạo nên một không gian siêu thực, nơi kỳ ảo và cảm xúc cá nhân giao thoa.

Các nhân vật tí hon như Knotgrass, Flittle, và Thistlewit được xây dựng chân thực nhờ công nghệ thu chuyển động (*motion capture*) kết hợp với quét khuôn mặt (*facial capture*). Đội ngũ kỹ xảo có thể lấy biểu cảm thật của diễn viên sau đó “thu nhỏ” và làm mượt cho phiên bản CGI cuối cùng, đảm bảo tương tác tự nhiên cùng diễn viên thực. Một trong những điểm nhấn kỹ thuật là đôi cánh CGI của Maleficent, được tạo ra qua nhiều giai đoạn: quay diễn viên với khung hỗ trợ, rồi lồng ghép với cánh kỹ thuật số trong hậu kỳ. Việc mô phỏng chuyển động mềm mại khi cánh mở ra hoặc gấp lại có thể linh hoạt điều chỉnh để phù hợp tình tiết và biểu cảm của nhân vật. Các hiệu ứng ma thuật do Maleficent tung ra (giọt phép màu xanh, khói đen, ánh sáng thần kỳ) không chỉ mang tính trang trí mà còn là phương tiện biểu đạt nội tâm. Những hiệu ứng này được thực hiện với CGI tiên tiến, tạo ra cảm giác ma mị, đầy tính thị giác và hỗ trợ tốt cho không gian tâm linh – tâm lý của phim.

Việc sử dụng công nghệ VFX hiện đại đã nâng không gian của *Tiên hắc ám* lên thành một thành tố kể chuyện, thay vì chỉ là bối cảnh nền. Đây chính là minh chứng cho phương pháp chuyển thể lỏng lẻo. Dẫu giữ được các nút nhận diện của truyện cổ tích, bộ phim đã tạo nên không gian huyền ảo, sâu sắc và trực quan, phản ánh mạch cảm xúc và sự biến chuyển nội tâm nhân vật, điều mà trong truyện cổ tích khó thể hiện được.

3. Kết luận

Quá trình chuyển thể từ truyện cổ tích *Người đẹp ngủ trong rừng* sang phim điện ảnh *Tiên hắc ám* là một ví dụ tiêu biểu cho phương pháp

chuyển thể lỏng lẻo trong điện ảnh hiện đại. Thay vì trung thành với nguyên tác, bộ phim đã lựa chọn tiếp cận lại câu chuyện cổ tích quen thuộc từ một góc nhìn hoàn toàn mới, thể hiện tinh thần tái sáng tạo mạnh mẽ về nội dung lẫn hình thức.

Về cốt truyện, *Tiên hắc ám* đã phá vỡ cấu trúc tuyến tính cổ tích truyền thống bằng cách mở rộng phần tiền truyện và tái cấu trúc các nút thắt – cao trào – kết thúc. Bộ phim không chỉ kể lại câu chuyện của công chúa Aurora, mà còn đi sâu vào hành trình biến đổi đầy bi kịch của nhân vật Maleficent. Việc hoàng tử không còn là nhân tố giải cứu, mà thay vào đó là tình cảm và sự chuộc lỗi từ chính Maleficent, cho thấy sự thay đổi rõ rệt trong *logic* kể chuyện và định nghĩa lại khái niệm “tình yêu đích thực” theo hướng nhân văn và đa chiều hơn.

Về hệ thống nhân vật, bộ phim đã thực hiện một loạt biến đổi quan trọng. Nhân vật Maleficent, vốn là hiện thân của cái ác trong nguyên tác, được tái hiện như một nhân vật trung tâm đầy cảm xúc và chiều sâu tâm lý. Aurora không còn là nàng công chúa thụ động chờ được cứu mà trở thành người có năng lực

quyết định và tác động đến thế giới xung quanh. Các nhân vật phụ cũng được điều chỉnh phù hợp với định hướng mới, mang sắc thái hiện đại, hài hước và kịch tính hơn.

Sự biến đổi không gian và thời gian trong phim là một điểm nhấn quan trọng trong quá trình chuyển thể. Không gian không chỉ là bối cảnh mà được nâng lên thành yếu tố nội tâm hóa, biểu đạt cảm xúc và trạng thái tinh thần của nhân vật. Cấu trúc thời gian phi tuyến tính, sử dụng thủ pháp hồi tưởng và đan xen quá khứ – hiện tại, giúp người xem tiếp cận câu chuyện từ nhiều chiều sâu khác nhau, đồng thời tạo nên nhịp kể điện ảnh hấp dẫn, giàu tính biểu tượng.

Tóm lại, *Tiên hắc ám* không đơn thuần là một phiên bản “kể lại” truyện cổ tích, mà là một tác phẩm viết lại câu chuyện với tư duy sáng tạo và ngôn ngữ điện ảnh hiện đại. Qua việc tái cấu trúc cốt truyện, nhân vật, và tổ chức lại không gian – thời gian, bộ phim đã làm mới một tác phẩm quen thuộc theo hướng độc lập, sâu sắc và giàu tính biểu cảm, đồng thời giữ lại được tinh thần cốt lõi của truyện cổ tích: sự chuyển hóa, lòng vị tha và chiến thắng của cảm xúc chân thật.

* Thạc sĩ, Giảng viên ngành Công nghệ Điện ảnh - Truyền hình, Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh (HUTECH)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Linda Hutcheon, (2006) *A Theory of Adaptation (Lý thuyết chuyển thể)* Routledge Press, USA
2. Lê Thị Dương (2016), *Chuyển thể văn học điện ảnh (Nghiên cứu liên văn bản)*, NXB. Khoa học xã hội.
3. Nguyễn Văn Thuần (2022), *Giáo trình lý thuyết liên văn bản*, NXB. Đại học Huế.
4. <https://screenrant.com/>

Ngày nhận được bài 29/7/2025; Ngày nhận xét, phản biện: 10/8/2025
Ngày chấp nhận đăng: 19/8/2025; Ngày đăng: 25/9/2025